

VALSTS ROBEŽSARDZES KOLEDŽA
VISPĀRIZGLĪTOJOŠO PRIEKŠMETU KATEDRA

M.Spridzāns

**ANĢĻU VALODAS GRAMATIKA – LAIKU VEIDOŠANA UN
LIETOŠANA**

**Rēzekne
2011**

Satura rādītājs

Priekšvārds	3
1. Teikuma uzbūve	4
1.1. Piemēri	7
1.2. Praktiskie uzdevumi.....	7
2. Vienkāršā tagadne.....	9
2.1. Vienkāršās tagadnes lietošana.....	11
2.2. Praktiskie uzdevumi.....	17
3. Ilgstošā tagadne.....	19
3.1 Ilgstošās tagadnes lietošana	20
3.2. Praktiskie uzdevumi	23
4. Vienkāršā pagātne.....	24
4.1. Vienkāršās pagātnes laika lietošana.....	27
4.2. Praktiskie uzdevumi	29
5. Ilgstošā pagātne	31
5.1. Ilgstošās pagātnes lietošana	31
5.2 Praktiskie uzdevumi	35
6. Vienkāršā nākotne	36
6.1. Vienkāršās nākotnes laika veidošanas paņēmieni	41
6.2. Praktiskie uzdevumi	45
7. Saliktā tagadne	46
7.1 Praktiskie uzdevumi	55
Izmantotās literatūras un avotu saraksts	57

PRIEKŠVĀRDS

Angļu valodas gramatika un tās pareiza lietošana ir viena no lielākajām grūtībām svešvalodas apgūvē. It īpaši problēmas sagādā gramatikas laika formu pareiza veidošana un lietošana, tāpēc šī mācību līdzekļa galvenais mērķis ir attīstīt un atvieglot VRK apgūstamo gramatikas laiku formu pareizu lietošanu. Mācību līdzeklī gramatikas skaidrojumi ir Latviešu valodā lai atvieglotu tēmas uztveri, bet piemēri ir angļu valodā lai lasītājs varētu redzēt autentisku pielietojumu svešvalodā. Lai nostiprinātu apgūto tēmu katrai gramatikas laika tēmai seko piemēri un praktiskie uzdevumi saistībā ar robežsargu aktivitātēm un profesionālo angļu valodas terminoloģiju. Mācību līdzekli var izmantot gan VRK studējošie un VRK pedagogi, gan arī ikviens robežsargs.

1. TEIKUMA UZBŪVE

Sākumā ir jāiemācās pats pamats, jeb personu vietniekvārdus ar kuriem sākas lielākā daļa teikumu:

I – es (izrunā „ai”)

You – tu, jūs*(izrunā „jū”)

He – viņš(izrunā „hī”)

She – viņa(izrunā „šī”)

It –tas, tā (runājot par lietām un dzīvniekiem)

(izrunā „it”)

We – mēs(izrunā „vī”)

*atšķirībā no latviešu valodas angļu valodā „you” apzīmē gan „tu” gan „jūs”.

Teikumos, tāpat kā jebkura valodā arī angļu valodā var ietilpt vārdi no šādām vārdu šķirām:

1. **the noun** (lietvārds):
sun, tree, wood, water, city, year, border, pistol,.
2. **the adjective** (īpašības vārds):
new, happy, large, round, red, strong, warm.
3. **the numeral** (skaitļa vārds):
one, twelve, twenty, forty-five; twelfth.
4. **the pronoun** (vietniekvārds)
he, they, anybody, my, which, himself, your, somebody.
5. **the verb** (darbības vārds):
to live, to work, to study, to make, to have, to be, must.
6. **the adverb** (apstākļa vārds):
today, soon, never, always, here, very, once, simply.
7. **the preposition** (prievārds):
of, in, for, with, without, out of, during, into, round.
8. **the conjunction** (saiklis):
and, but, if, because, as, though, after.
9. **the interjection** (izsaukmes vārds):
oh, ah, hush, eh , halloo.

Vienkārša apgalvojuma teikuma uzbūve un vārdu kārtība ir šāda

1.	2.	3.	4.	5.
Teikuma priekšmets (kas?)	Izteicējs (ko dara?)	Papildinātājs (ko?)	Vietas apstāklis (kur?)	Laika apstāklis (kad?)
I	work		in Latvia.	
He	studies	language	at school	
We	went		home	after work.
She	reads	books		every evening.
My birthday	is			in January

Tāpat kā jebkurā valodā arī angļu valodā lai pareizi varētu izmantot gramatiku ir jāmekā locīt vārdus, tāpēc sāksim ar pašu pamatu:

Darbības vārda “to be – būt” locīšana.

Apgalvojums

I am - es esmu
 You are- tu esi
 He is- viņš ir
 She is - viņa ir
 It is- tas, tā ir
 We are- mēs esam
 They are- Viņi, viņas, tie, tās

Noliegums

I am not – es neesmu
 You are not
 He is not
 She is not
 It is not
 We are not
 They are not

Jautājums

Am I? – vai es esmu?
 Are you?
 Is he?
 Is she?
 Is it?
 Are we?
 Are they?

Atceraties „is” lieto runājot par vienskaitli, bet „are” par daudzskaitli

Ir arī saīsināmās formas:

Apgalvojums

I am - I'm
 You are – you're
 He is – he's
 She is – she's
 It is – it's
 We are – we're
 They are –they're

Noliegums

I'm not
 You're not
 He isn't
 She isn't
 It isn't
 We aren't
 They aren't

Jautājums

Netiek saīsināts
 Aren't you?
 Isn't he?
 Isn't she?
 Isn't it?
 Aren't we?
 Aren't they?

2.1. Piemēri

- I am a border guard. – Es esmu robežsargs.
- You are very good student. – Tu esi labs students.
- He is a doctor. – Viņš ir dakteris.
- She is 50 years old. – Viņa ir piecdesmit gadus veca.
- It is a book. – Tā ir grāmata.
- We are Latvians. – Mēs esam latvieši
- They are abroad. – Viņi ir ārzemēs.
- I'm 32 years old. My sister is 29. – Es esmu 32 gadus vecs, mana māsa ir 29 gadus veca.
- My brother is very tall. He's a border guard. – Mans brālis ir ļoti garš. Viņš ir robežsargs.
- John is afraid of dogs. – Džonam ir bail no suņiem.
- It's ten o'clock. You're late again. – Ir jau desmit. Tu atkal kavē.
- Ann and I are good friends. – Mēs ar Annu esam draugi.
- Your keys are on the table. – Tavas atslēgas ir uz galda.
- Tom isn't working here anymore. – Toms šeit vairs nestrādā.

2.2. Praktiskie uzdevumi

1. Ielieciet teikumā pareizo darbības vārdu (*am, is are*)

Piem: Tino is a waiter.

1. He _____ my friend.	6. She _____ with Tino.
2. I _____ a businessman.	7. They _____ in class.
3. My name _____ Peter.	8. This _____ a nice restaurant.
4. We _____ at the Italian restaurant.	9. The tables and chairs _____ old.
5. Barbara _____ a cook.	10. They _____ from USA.

2. Pārveidojiet šos teikumus noliegumā izmantojot iekavās esošos vārdus.

Piem: He's a banker. (a doctor) He isn't a doctor.

1. She's a secretary. (a teacher)

_____

2. They're at the office. (at home)

_____

3. We're mechanics. (pilots)

_____

4. It's hot today. (cold)

_____

5. I'm a cook. (a barber)

---

6. She's at the airport. (at work)

---

3. Pārveidojiet šos teikumus par jautājumiem.

Piem: We're at the airport. Are we at the airport?

1. They're from Brazil.

---

2. That woman is from Japan.

---

3. You're a pilot.

---

4. I'm a teacher.

---

5. She is in the lab.

---

4. Izlabojiet kļūdas, kuras ir ne visos teikumos.

1. I am a border guard.
2. They not photographers.
3. They is from Spain.
4. We is not Dutch.
5. We from Hungary.
6. Are you married?
7. She is a business person.
8. Is it to the north of Spain?
9. I is not French.
10. Is you are Dutch?

2. VIENKĀRŠĀ TAGADNE – PRESENT SIMPLE

Vienkāršo tagadni veido šādi: atmetam to no nenoteiksmes formas:

~~to~~ go → I go – es eju

~~to~~ eat → You eat – tu ēd

~~to~~ drink → He drinks *viņš dzer*

Svarīgi! **Trešās personas (he, she it)vienskaitļa formai pievieno galotni -s vai -es.**

Obligāti jāatceras, ka pie katra darbības vārda runājot tagadnē par viņš, viņa, tas jāpievieno „s vai es”:

He- viņš
She -viņa works, checks, patrols, lives, ...

It - tas (runājot par dzīvniekiem un nedzīvām būtnēm)

galotne s būs jāliek pie visiem darbības vārdiem runājot arī, piemēram, par brāļiem un māsām, jo tie arī attiecas uz 3 personu:

Piemēram : „My brother works in school” šajā gadījumā” brother” ir trešā persona, jeb „he”

Locījumu tabula. Pievērsiet uzmanību kā tiek veidots noliegums un jautājums!

Apgalvojums	Noliegums	Jautājums
I eat (Es ēdu)	I do not eat (Es neēdu)	Do I eat? (Vai es ēdu?)
You eat (tu ēd,)	You do not eat	Do you eat?
He eats (viņš ēd)	He does not eat	Does he eat?
She eats (viņa ēd)	She does not eat	Does she eat?
It eats (tas ēd)	It does not eat	Does it eat?
We eat (mēs ēdam)	We do not eat	Do we eat?
You eat (jūs ēdat)	You do not eat	Do you eat?
They eat (viņi ēd)	They do not eat	Do they eat

Ir viena nianse, reizēm pievieno darbības vārdam trešajā personā ne tikai **-s**, bet arī **galotni -es**.

Kā iepriekš redzējām, parasti darbības vārdiem pievieno galotni **-s**.

I work - He works

I look - She looks

Bet galotni **-es** pievieno, ja darbības vārdi beidzas ar **-ch, -sh, -s, -x, -z, -o**

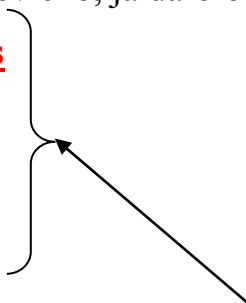
to watch – watches

to wash – washes

to dress – dresses

to mix – mixes

to fix – fixes

Pievienoto galotni (**-es**) izrunā kā [**iz**]

Bet šos vārdus izrunā savādāk

to go – goes [**gouz**]

to do – does izrunā [**daz**]

Īpaši jāuzmanās, ja vārds beidzas ar **-y**. Šeit ir iespējami divi lietošanas veidi:

1. ja pirms **-y** ir **patskanis***, tad pievienojot galotni nekas nav jāmaina.

play – plays

pay – **pays**

say – says

* patskaņi ir šādi - a, e, i, o, u.

2. ja pirms **-y** ir **līdzskanis***, tad pievienojot galotni, pārvēršam **-y** par **-i** un tad pievienojam galotni **-es**.

study – **studies**

fly – flies

empty - **empties**

*b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z.

Jādomā arī par galotnes **izrunu**, jo tā atšķiras atkarībā no darbības vārda pēdējās skaņas izrunas, pievēršam uzmanību, tieši izrunai un nevis rakstībai.

Pievienoto galotni izrunā kā [s], ja darbības vārds beidzas ar **nebalsīgu** skaņu.

to paint - paints [peints]

to bite – bites [baits]

to keep – keeps [kīps]

Tātad mēs rakstām –s un arī izrunājam – [s].

Pievienoto galotni izrunā kā [z], ja darbības vārds beidzas ar **balsīgu līdzskani** vai **patskani**, jo visi patskaņi ir balsīgi.

to smile – smiles [smailz]

to feed – feeds [fīdz]

to pay – pays [peiz]

Pievienoto galotni izrunā kā [iz], ja darbības vārds beidzas ar skaņām aiz kurām **nevar izrunāt ne [s], ne [z]**.

to dress – dresses [dresiz]

to watch – watches [vočis]

to choose – chooses [čūzis]

to brush – brushes [brašiz]

2.1. Vienkāršās tagadnes lietošana

- 1) Vienkāršo tagadni izmanto runājot par lietām, kas **atkārtojas**, par darbībām, kuras tiek veiktas atkal un atkal jeb **ikdienišķām darbībām**, par darbībām, kuras tiek darītas **regulāri** un kļūst par **paradumiem** un **pieradumiem**, vienkāršo tagadni izmanto runājot par darbībām, kas tiek uztvertas kā **fakts**, kas vispār notiek.

Border guards patrol the border every day.

Robežsargi patrulē robežu katru dienu.

My brother goes to joint operations every year.

Mans brālis brauc uz kopējām operācijām katru gadu.

Mr. Ozols doesn't go on patrols he works in duty office.

Ozola kungs neiet patrulās, viņš strādā dežūrtelpā.

I don't smoke, it's harmful to one's health, but sometimes I love to have a cigarette when I drink a cup of coffee.

Es nesmēķēju, tas ir kaitīgi veselībai, bet dažreiz man patīk uzsmēķēt, kad dzeru kafiju.

Your kids always look so happy, they smile and laugh whenever I see them.

Tavi bērni vienmēr izskatās tik laimīgi, kad vien es redzu viņus, viņi smaida un smeļ.

People usually **go** to the park to have a rest.

Cilvēki parasti iet uz parku atpūsties.

In the morning people **go** to work but they return home in the afternoon.

No rīta ļaudis dodas uz darbu, bet pēcpusdienā viņi atgriežas mājās.

He doesn't work in school, **he works on the border**

She **patrols** the border every day

He **guards** the border

They watch the border

Kā redzams visi šie teikumi izsaka **atkārtotas parastas** darbības vienkāršajā tagadnē. Lietojot vienkāršo tagadni bieži jāpasaka, cik bieži vai reti kaut kas notiek. Tāpēc tiek izmantoti apstākļa vārdi, kas apzīmē darbības biežumu:

always (vienmēr) 100%

almost always (gandrīz vienmēr)

usually (parasti)

often (bieži)

sometimes (dažreiz)

seldom (reti)

rarely (ļoti reti)

hardly ever (gandrīz nekad)

never (nekad) 0%

Lai apzīmētu regulāri atkārtotas darbības lieto arī **every**, piemēram, **every day** (katru dienu), **every month** (katru mēnesi), **every year** (katru gadu) utt. Jāuzmanās ar šo vārdu novietojumu teikumā:

Tiem parasti ir jābūt:

pirms pamatdarbības vārda

pēc "to be"

pēc modālajiem un palīgdarbības vārdiem (will, can, have utt.)

John **usually** comes to work on time.

Džons parasti nāk uz darbu laikā.

John **is usually** at work on time.

Džons parasti darbā ir laikā.

John **can always** come on time.

Džons var vienmēr atnākt laikā.

John **has seldom** come on time.

Džons reti ir nācis laikā.

Reizēm šis likums netiek tik burtiski ievērots. **Runājot** dažus no tiem var likt gan teikuma sākumā, gan beigās, atkarībā no tā, ko gribam uzsvērt.

Sometimes John comes to work on time.

Dažreiz Džons atnāk uz darbu laikā.

John comes to work **sometimes**.

Džons nāk uz darbu laikā, dažreiz.

Usually I have milk in the evening, but not in the morning.

Parasti es dzeru pienu vakarā, bet es to nedzeru no rīta.

Nolieguma teikumos apstākļa vārdus lieto **pēc nolieguma**, bet **jautājuma teikumos** – **pēc teikuma priekšmeta**.

John **doesn't always** come on time.

Does **John always** come on time?

Doesn't **John** ever come on time?

Margaret **doesn't often** visit her parents, she appears there quite seldom., I should say.

Margareta neapciemo savus vecākus bieži, viņa parādās tur gluži reti, man jāsaka.

Jāuzmanās ar „**never**” lietošanu. **Latviešu valodā** tradicionāla ir **dubultnegatīva** lietošana, bet **angļu valodā** lieto tikai **vienu negatīvu**.

John **never** comes on time. (viens noliegums)

Džons nekad nenāk laikā. (divi noliegumi)

John **hardly ever** comes on time.(viens noliegums)

Džons reti kad nāk laikā. Džons gandrīz nekad nenāk laikā. (divi noliegumi)

Savdabīgs ir apstākļis **hardly ever**. Vārds **hardly** nozīmē **tik tikko**, tā tiek uzskatīta par negatīvu nozīmi. Tāpēc lieto **ever** un nevis otru noliegumu (**never**).

2) Vienkāršo tagadni izmanto lai izteiktu **vispārējas patiesības**, arī **universālas patiesības**. Mēs varam teikt, ka tā gluži vienkārši ir, tā notiek, tas ir reāli, kaut kam raksturīgi, šīs situācijas var būt arī pastāvīgas, nemainīgas. Šeit nav svarīgi, vai tā notiek tieši šajā brīdī.

The Latvians **speak** Latvian, but Russian's mother tongue **is** Russian.

Latvieši runā latviski, bet krievu dzimtā valoda ir krievu valoda.

It **is** very cold in the Poles.

Polos ir ļoti auksts.

Schumacher **is** the best in the world.

Šumahers ir labākais pasaulē.

Little children **like** animals very much.

Mazi bērni ļoti mīl dzīvniekus.

Some people **care** very much **about** their money affairs.

Daži cilvēki ļoti rūpējas par savām naudas lietām.

Wild animals **hunt** other animals for food.

Savvaļas dzīvnieki medī citus dzīvniekus pārtikai.

The sun **rises** in the East.

Saule lec austrumos.

Vienkāršā tagadne izsaka laika neierobežotību pretstatā **ilgstošajam**, kurš izsaka laika ierobežojumu.

3) Atcerēsimies, ka **ne ar visiem vārdiem var lietot ilgstošos laikus**. Tad jālieto vienkāršā tagadne.

It **depends** on you....

Tas atkarīgs no tevis.

I **don't mind** your coming with me.

Es neiebilstu, ka tu nāc man līdz.

It's interesting what you told me, but I don't **believe** it.

Tas, ko tu man pastāstīji ir interesanti, bet es neticu.

I **see** that Jake is coming.

Es redzu, ka Džeiks nāk.

Tātd **vienkāršo** tagadni lieto, lai apzīmētu darbību, kura notiek šajā brīdī ar vārdiem, kurus nelieto ilgstošajā laikā.

Ir darbības vārdi, kurus cilvēks lieto **tieši tajā brīdī, kad viņš to dara**. Arī šajā gadījumā bieži lieto **vienkāršo laiku ilgstošā vietā**.

I **advise** you to leave the country immediately.

Es dodu jums padomu atstāt valsti nekavējoties.

I **inform** you that I really don't agree with you.

Es informēju jūs, ka patiešām nepiekrītu jums.

Are you warning me? I **suppose** you are not the one to warn me.

Vai tu brīdini mani? Tu neesi tas, kurš var mani brīdināt.

Pie šīs grupas pieder darbības vārdi: **to accept, to acknowledge, to apologize, to assume, to deny, to guarantee, to hope, to inform, to predict, to promise, to recommend, to suggest**.

4) Vienkāršo tagadni izmanto lai izteiktu **nākotni ar kustību, pārvietošanās** (go, to come, to leave, to start u.c.) vārdiem, kad tiek uzskatīts, ka darbība noteikti notiks, jo tā ir izplānota, fiksēta.

The train **leaves** in a few minutes.

Vilciens aties pēc dažām minūtēm.

The Millers **leave** for the Bahamas tomorrow early in the morning.

Milleri izbrauc (izbrauks) uz Bahamu salām rīt agri no rīta.

Mēs lietojam **vienkāršo tagadni** runājot par ļoti skaidru nākotni, drošu, izplānotu, tādu, kurai raksturīga neparasta noteiktība. Tādā gadījumā bieži tiek lietots vārds ”**to be**”. Ieskatieties tulkojumā un redzēsiet, ka latviešu valodā tāpat tulko teikumus **nevis nākotnē, bet tagadnē**.

Today is Sunday, tomorrow **is** Monday.
Šodien ir svētdiena, bet rīt ir pirmdiena.
 The next football match **is** the day after tomorrow.
Nākošā futbola spēle ir aizparīt.

5) Vienkāršo tagadni lieto **nākotnes vietā** nosacījuma un laika apstākļa palīgteikumos. Arī šis likums latviešiem sagādā patiesas problēmas, jo mūsu valodā tāda likuma nav. Šos palīgteikumus ievada vārdi:

when (kad)
as soon as (tiklīdz, līdzko)
after (pēc)
before (pirms)
while (kamēr)
till, until (līdz)
unless (ja...ne, ja vien.....ne)
 if (ja)
as long as (kamēr)
on condition that (ar noteikumu, ka)
provided (ar noteikumu, ka)

I am going to help you while the house **belongs** to you..
Es tev palīdzēšu, kamēr šī māja piederēs tev.
 Are you sure that you will come before Eddy **arrives**?
Vai tu esi pārliecināts, ka atnāksi pirms Edijs atnāks?
 As soon as we **arrive**, we'll tell you everything
Tiklīdz mēs ieradīsimies, mēs tev visu izstāstīsim.

Tātad, ja jūs veidojat **saliktu pakārtotu** teikumu un ieraugāt šos saikļus, jābūt ļoti uzmanīgiem. Bet ne jau tikai, lai atcerētos lietot tagadni, bet lai būtu droši, ka tas tiešām ir nosacījuma vai apstākļa palīgteikums, jo šis likums **nedarbojas papildinātāja un apzīmētāja palīgteikumos**.(bet tos arī var ievadīt **when**).

I don't remember when he **will arrive**.
Es neatceros, kad viņš ieradīsies mūsu ciematā.(papildinātāja palīgteikums).
 I don't know anything about the day when he **will arrive** in our village.

Es nekā nezinu par to dienu, kad viņš ieradīsies mūsu ciematā. (apzīmētāja palīgtekums)

2.2. Praktiskie uzdevumi

1. Atzīmējiet pareizo atbildi:

1. I _____ coffee every morning.
a) drink   b) drinks   c) am drinking
2. My brother _____ the country every summer.
a) goes   b) go   c) is going
3. Mr. Jones _____ to the hairdresser opposite our house, he **likes** to visit a small barber's saloon at the end of the street.
a) doesn't go   b) don't go   c) doesn't goes
4. _____ you work in State Border Guard?
a) Do   b) Does   c) Are
5. John _____ to work on time.
a) usually comes   b) comes usually
6. John _____ at work on time.
a) is usually   b) usually is

2. Izpildiet uzdevumu izmantojot rāmītī esošos vārdus, neaizmirstiet pārveidot pareizajā formā

have	work (2x)	examine	enter	detain	end	use
start	do	go	check (2x)	guard	prevent	arrive

When I..... a day shift my day usually..... at 6 a.m. I..... at work at 7.30 a.m.

I..... in an overland border crossing point on the border of Latvia with Russian Federation. It's about 30 km from my home and I usually.....to work by car. I am a border guard and I .....different duties. Together with other border guards I .....travel documents, ...vehicles, which cross Latvian border, and.....necessary information in computer data base.

My brother Aigars is a border guard too. But he doesn't work in the border crossing point, he.....in Border Guard Division. He goes on patrols and.....the state border. He also .....documents and examines vehicles when it is necessary.

My brother does not only check documents, but also.....people who break border regulations and ..... transportation of smuggling and prohibited items. He.....different equipment in his work. My day shift usually.....at 8 p.m.

3. Pārveidojiet šos teikumus apgalvojuma teikumos:

1. Bob doesn't look happy. – Bob looks happy.
2. Does this play have five acts? –
3. Is Tom under the bed? –
4. Alice and Bob don't live near the station. –
5. Do they worry about exams? –
6. Phil doesn't write with his left hand. –
7. Am I the best student in the class? –
8. Do they leave at three o'clock? –
9. This boy does not speak German. –
10. They don't have enough time to help us. –
11. I don't use ketchup with hamburgers. –
12. Do you earn ten dollars an hour? –

3. Pārtulkojiet angļu valodā:

1. Es strādāju Valsts robežsardzē –
2. Mans brālis strādā uz robežas –
3. Mēs dažreiz satiekamies Rēzeknē –
4. Es parasti braucu uz darbu ar mašīnu –
5. Viņi reti brauc uz ārzemēm –
6. Man nepatīk auksts laiks –
7. Vai es saprotu šo uzdevumu? –
8. Vai tev patīk karsts laiks? –
9. Anna nestrādā skolā, viņa strādā bankā –
10. Vai tavš tēvs strādā VRS?
11. Viņš nestrādā VRS, viņš strādā VP –

3. ILGSTOŠĀ TAGADNE – PRESENT CONTINUOUS

Ilgstošo tagadni veido izmantojot am, is are un pievienojot darbības vārdam galotni –ing

am, is, are + darbības vārds + -ing

Locīšana:

Apgalvojums	Noliegums	Jautājums
I am eating (es pašlaik ēdu)	I am not eating (es pašlaik neēdu)	Am I eating? (vai es ēdu?)
You are eating	You are not eating	Are you eating?
He is eating	He is not eating	Is he eating?
She is eating	She is not eating	Is she eating?
It is eating	It is not eating	Is it eating?
We are eating	We are not eating	Are we eating?
You are eating	You are not eating	Are you eating?
They are eating	They are not eating	Are they eating?

Ir šādi likumi galotnes „ing” pievienošanā

Ja darbības vārds beidzas ar galotni **-e**, tad pievienojot galotni **-ing**, tā tiek zaudēta.

make – mak**ing**

waste – wast**ing**

take – tak**ing**

Bet **-e** nav jāatmet, ja darbības vārds beidzas ar dubulto **e**:

free – free**ing**

see – see**ing**

agree – agree**ing**

Ja darbības vārds ir īsa uzsvērtā zilbe, tad pievienojot galotni, pēdējais līdzskanis tiek dubultots. Vārds tiek veidots pēc parauga – līdzskanis + patskanis +līdzskanis.

sit – sit**ting**

shut - shut**ting**

put – put**ting**

stop – stop**ping**

run – run**ning**

Tas pats likums jāievēro, ja vārds ir vairākzilbju, bet īsa un uzsvērtā ir pēdējā zilbe.

prefer – prefer**ring**

admit – admit**ting**

Bet ja uzsvērtā ir pirmā zilbe, dubultošana nenotiek.

open – open**ing**
 offer – offer**ing**
 listen – listen**ing**
 visit – visit**ing**

Ja darbības vārds beidzas ar **-y** pārsvarā* bez jebkādam izmaiņām pievieno galotni -
 ing.

stud**y** – stud**y**ing
 fly – fly**ing**
 play – play**ing**
 buy – buy**ing**
 try – try**ing**

*Izņēmumi

lie – ly**ing**
 die – dy**ing**

3.1 Ilgstošās tagadnes lietošana

1) Ilgstošo tagadni lieto, lai apzīmētu darbību, kas **notiek šajā brīdī**, tieši tagad, kad mēs to sakām, rakstām. Pati darbība, droši vien sākās kaut kad agrāk, tā turpinās šobrīd un iespējams turpināsies arī kādu laiku nākotnē.

I am reading this document, here is a lot of useful information.

Es lasu šo dokumentu, šeit ir daudz noderīgas informācijas.

Call me later, we **are having** dinner now.

Piezvani vēlāk, mēs pašlaik vakariņojam.

What are **you doing**? I **am watching** the world championship. Tom's family is also interested in it. They **are also watching** the games.

Ko tu pašlaik dari? Skatos pasaules čempionātu. Toma ģimeni arī tas interesē. Viņi arī skatās spēles.

Are you telling me that you don't remember me?

Tu man gribi iestāstīt, ka neatceries mani?

Evidently, she is nervous, she **is wringing** her hands.

Viņa acīmredzot nervozē, viņa lauza rokas.

It's already 12 o'clock, they **are** on board and **flying** to the islands.

Ir jau divpadsmit, viņi ir lidmašīnā un lido uz salām.

Visi šie teikumi liecina, ka nosauktā darbība notiek **tieši tagad, informācijas sniegšanas brīdī**.

2) Ilgstošo laiku lieto arī par darbību, kura **nenotiek tieši tagad, runas brīdī**. Tā ir **paplašināta** nozīme. Te ir domāta darbība kā **ilgstošs process**, kurš ir aizsācies, bet nav pabeigts. Darbība notiek **kaut kur ap šo laiku**, tā, protams, var notikt arī šajā brīdī, bet tas nav tas galvenais, galvenais ir, ka tā **notiek ilgstošākā laika periodā**.

What **is** your son **doing**? He **is studying** English in Rezekne.

Ko dara tavs dēls? Viņš studē angļu valodu Rēzeknē.

Linda, have you left the Ministry of the Interior?

Linda, vai tu esi pametusi Iekšlietu ministriju.

No, I **am** still **working**. But I changed the workplace, now I **am working** for border guard”

Nē, es joprojām strādāju. Bet es pārgāju uz citu darba vietu, tagad es strādāju robežsardzē.

Tā tad dēls studē Rēzeknē, bet tas nebūt **nenozīmē**, ka šinī brīdī dēls sēž pie grāmatām un mācās vai, ka viņš to dara visas divdesmit četras stundas dienā. Bet tas nozīmē, ka dēls ir **kāda procesa vidū**, viņš sistemātiski mācās. Tā ir it kā paplašināta nozīme. Tas pats ir ar Lindu.

3) Ilgstošo laiku dažreiz lieto, lai apzīmētu **nepārtrauktu** darbību (kopā ar vārdiem *ever, constantly*). Tad apzīmētā darbība patiešām ir **nepārtraukta burtiskā nozīmē**.

The water in this river is **ever running** so swiftly.

Ūdeņi šajā upē vienmēr traucas tik ātri.

The stars **are** always **twinkling** in the sky.

Zvaigznes vienmēr mirdz pie debesīm.

The earth **is** constantly **rotating** around its axis.

Zeme vienmēr rotē ap savu asi.

4) Ilgstošo laiku izmanto runājot par **izmaiņām, novirzieniem, tendencēm, kuras notiek ap šo laiku.**

The number of illegal immigrants **is growing**.

Nelegālo imigrantu skaits pieaug.

It's **getting** colder and colder.

Laiks kļūst aukstāks un aukstāks.

The living standard **is falling** from day to day so many social problems are growing tougher and tougher

Dzīves līmenis ar katru dienu pazeminās, līdz ar to daudzas sociālās problēmas kļūst smagākas un smagākas.

Are **you getting** better?

Vai tev kļūst labāk?

5) Ilgstošo laiku var lietot runājot par **atkārtotām** darbībām, kuras notiek **īslaicīgi**, par **pagaidu** darbībām, tādām, kuras notiek **tikai zināmu** laiku, bet kuras **nav regulāras, parastas, pastāvīgas**.

He works at Harvard University, but this summer he **is working** at Trinity College.

Viņš strādā (parasti, ikdienā) Harvarda universitātē, bet šovasar viņš strādā (tikai uz laiku) Triniti koledžā.

My sister lives in Liepaja, but this month she is living with my family in Riga.

Mana māsa dzīvo (parastā dzīves vieta) Liepājā, bet šomēnes viņa dzīvo ar manu ģimeni Rīgā.

Parasti šis likums attiecas uz vārdiem - **to live, to work, to study**.

6) Ilgstošo tagadni izmanto arī **plānotas** nākotnes darbības apzīmēšanai, galvenokārt ar vārdiem, kuri apzīmē **pārvietošanos - to go, to come, to leave, to move, to start, to set off**.

My eldest sister **is coming** to visit us tomorrow.

Mūsu vecākā māsa brauc (atbrauks) mūs apciemot rīt.

Šajā gadījumā nākotnes darbība ir kaut kas fiksēts, noteikts. **Mūsdienu** angļu valodā šajā nozīmē lieto arī **citus darbības** vārdus, bet ļoti bieži lieto **to be going to** šādos gadījumos.

They **are playing** the last hockey game at 7 p.m.

Rīt pulksten septiņos vakarā viņi spēlē (spēlēs) pēdējo hokeja spēli.

Vārdi ar **kādiem vārdiem** visbiežāk lieto ilgstošo tagadni.

Runājot par darbību, kura notiek **šajā brīdī**, tiek lietoti vārdi, lai to uzsvērtu:

now, right now (pašreiz, tieši pašreiz)

at the moment, at the present moment (šajā brīdī, pašreizējā brīdī)

it's 10 o'clock.....(pulkstenis ir desmit)

at present (tagad)

still (joprojām)

3.2. Praktiskie uzdevumi

1. Uzdevums: pabeidziet teikumus izmantojot šos vārdus

build   cook   go   have   stand   stay   swim   work

Piem. 1. Please be quiet. *I'm working....*

2. "Where's John?" "He's in the kitchen. He .....

3. "You .....on my foot" "Oh, I'm sorry."

4. Look! Somebody .....in the river.

5. We're here on holiday. We ..... at the Central Hotel.

6. "Where's Ann?" "She .....a shower."

7. They ..... a new theatre in the city centre at the moment.

8. I ..... now. Goodbye

2. Skatoties uz bildi aprakstiet robežsargu darbības ilgstošajā tagadnē apgalvojumā vai noliegumā

1. (have dinner) ..*Border guards are not having dinner*

2. (watch the border)..*Border guards are watching the border.*

3. (sit on the floor) .....

4. (read a book) .....

5. (wear uniform) .....

6.(use service dogs) .....

7. (patrol the border) .....

8 (do duties) .....

9. (drink coffee) .....

10. (smoke cigarette) .....

3. Uzrakstiet ko jūs darāt pašlaik izmantojot iekavās esošos vārdus

1. (I / wash / my hair) *I'm...not washing my hair....* .....

2. (it / snow) ..*It's..snowing. Vai. It isn't.snowing.* .....

3. (I / sit / on a chair)

4. (I / eat)
5. (it / rain)
6. (I / learn / English)
7. (I / listen / to music)
8. (the sun / shine)
9. (I / wear / shoes)
- 10.(I / read / a newspaper)
- 11.(guard /the border)
- 12.(check / documents)

4. Ielieciet iekavās esošos vārdus pareizajā formā vienkāršajā tagadnē vai ilgstošajā tagadnē.

1. Let's go out. It ..... (not/rain) now.
2. Julia is very good at languages. She..... (speak) four languages very well.
3. Hurry up! Everybody .....(wait) for you.
4. “.....(you/listen) to the radio?” “No, you can turn it off.”
5. “.....(you/listen) to the radio every day?” “No, just occasionally.”
6. The River Nile .....(flow) into the Mediterranean.
7. Look at the river. It .....(flow) very fast today - much faster than usual.
8. We usually .....(grow) vegetables in our garden but this year we .....(not/grow) any.
9. “How is your English?” “Not bad. It (improve) slowly.”
- 10.Ron is in London at the moment. He ..... (stay) at the Park Hotel. He.....(always/stay) there when he's in London.
- 11.Can we stop walking soon? I .....(start) to feel tired.
- 12.“Can you drive?” “I.....(learn). My father..... (teach) me.”
- 13.Normally I .....(finish) work at 5.00, but this week .....(work) until 6.00 to earn a bit more money.
- 14.My parents .....(live) in Bristol. They were born there and have never lived anywhere else. Where (your parents/live)?
- 15.Sonia .....(look) for a place to live. She .....(stay) with her sister until she finds somewhere.
- 16.“What .....(your father/do)?” “He's an architect but he.....(not/work) at the moment.”
17. (at a party) Usually I .....(enjoy) parties but I.....(not/enjoy) this one very much.
- 18.The train is never late. It .....(always/leave) on time.

4.VIENKĀRŠĀ PAGĀTNE - PAST SIMPLE

Vienkāršo pagātņi veido divējādi.

Pirmais veids:

Regulārajiem darbības vārdiem pievieno galotnes **-ed** vai **-d**.

*I **checked** documents.*

*I **detained** trespassers*

Taču pievienojot galotni ir jāievēro daži likumi.

Ja darbības vārds beidzas ar **-e**, tad pievieno **tikai -d**

*to **smile** – **smiled***

*to **arrive** – **arrived***

Ja darbības vārds ir īsa uzsvērtā zilbe (tā beigas veido viens līdzskanis + viens patskanis + viens līdzskanis), tad pēdējais līdzskanis dubultojas.

*to clap - **clapped***

*to plan - **planned***

Ja vārds beidzas ar **w** vai **x** , dubultošanu neizdara.

*to **fix** - **fixed***

*to mow - **mowed***

Ja **divzīlību** vārdā pirmā zilbe ir uzsvērtā, bet otrā nē, tad dubultošana nenotiek.

to offer - offered

to happen - happened

Ja **divzīlību** vārdā otrā zilbe ir uzsvērtā, tad notiek pēdējā līdzskana dubultošana.

to refer - referred

to admit - admitted

Kā parasti jāuzmanās, ja darbības vārds beidzas ar -y. Tad iespējami divi varianti.

Pirmais - ja pirms -y ir patskanis, pievieno tikai galotni -ed.

*to **play** - **played***

*to **spray** - **sprayed***

Otrais - ja pirms -y ir līdzskanis, tad tas jāpārveido par **-i** un tikai tad pievieno **-ed**.

to study - studied

*to cry - **cried***

Īpašu uzmanību jāpievērš dažiem **izņēmuma** vārdiem.

to lie - lie**d** (ja šis vārds nozīmē **melot**, tad tas ir regulārs vārds)

to lie - **lay** (ja vārds nozīmē gulēt, atrasties, tad tas ir neregulārs)

Darbības vārdu **izrunai ir arī izmaiņas pievienojot galotni –ed:**

Galotni izrunā kā [**d**], ja darbības vārds beidzas ar balsīgu līdzskani vai patskani.

to move - moved **d** [**mu:vd**]

to try - **tried** [**traid**]

Galotni izrunā kā [**t**], ja darbības vārds beidzas ar nebalsīgu līdzskani.

to bark - barked **t** [**barkt**]

to kiss - kissed **t** [**kist**]

Galotni izrunā kā [**id**], ja darbības vārds beidzas ar **t** vai **d**. Aiz šīm skaņām būtu grūti izrunāt [t] vai [d].

to end - ended **id** [**endid**]

to paint - painted **id** [**peintid**]

Otrais pagātnes veidošanas **paņēmiens ir neregulārs.**

Diemžēl ne visiem darbības vārdiem var pievienot galotni –ed, piemēram ~~goed~~ ~~doed~~

Tāpēc tos vārdu sauc par neregulārajiem un pareizās vārdu formas var atrast speciālās tabulās gramatikas mācību grāmatās vai vārdnīcās (skat, piemēru)

I pamatforma (nenoīkisms)	II pamatforma (vienkāršā pagātne)	III pamatforma (pagātnes divdabīis)	Tulkojums
arise [ai]	arose [əu]	arisen [i]	celties
be [i:]	was [ɔ]	been [i:]	būt
	were [ə:]		
beat [i:]	beat [i:]	beaten [i:]	sist
become [ʌ]	became [ei]	become [ʌ]	kļūt
begin [i]	began [æ]	begun [ʌ]	sākt, sākties
bite [ai]	bit [i]	bitten [i]	kost
blow [əu]	blew [u:]	blown [əu]	pūst
break [ei]	broke [əu]	broken [əu]	lauzt
bring [i]	brought [ɔ:]	brought [ɔ:]	atnest, atvest
build [i]	built [i]	built [i]	celt
burn [ə:]	burnt [ə:]	burnt [ə:]	degt, dedzināt
buy [ai]	bought [ɔ:]	bought [ɔ:]	pirkt
catch [æ]	caught [ɔ:]	caught [ɔ:]	ķert
choose [u:]	chose [əu]	chosen [əu]	izvēlēties

1.attēls. Neregulāro darbības vārdu saraksts

Tātad ir jāskatās uz tabulas otro kolonnu, kurā redzams darbības vārds vienkāršajā pagātnē. Piemēram, izlocīsim pagātnē darbības vārdu „ēst”. Angliski „ēst” ir „eat”.

„Eat” mēs nevaram pievienot galotni –ed, tāpēc jāatrod tabulā, otrajā kolonnā tā pagātnes forma un tā ir „ate”.

Apgalvojums	Noliegums	Jautājums
I ate (<i>Es ēdu, piem. vakar</i>)	I did not eat (<i>Es neēdu, piem. vakar</i>)	Did I eat? (<i>Vai es ēdu, piem. vakar</i>)
You ate	You did not eat	Did you eat?
He ate	He did not eat	Did he eat?
She ate	She did not eat	Did she eat?
It ate	It did not eat	Did it eat?
We ate	We did not eat	Did we eat?
You ate	You did not eat	Did you eat?
They ate	They did not eat	Did they eat?

4.1. Vienkāršās pagātnes laika lietošana

Vienkāršā pagātnē apzīmē darbību, kura ir darīta **kaut kad agrāk, kādā noteiktā pagātnes laikā, kurš tagad jau beidzies**.

Tas, ko apzīmē vienkāršā pagātnē šodien vairs nav aktuāls, tam nav tiešs sakars ar šodien, notikums tika pilnībā pabeigts pagātnē, vai kādā konkrētā pagātnes brīdī.

It **rained** yesterday.

Vakar lija.

It **rained** yesterday and the roof started to leak.

Vakar lija un jumts sāka tecēt.

Border guards patrolled and guarded the border in 1920

Pagātni veidojot lieto apstākļa vārdus un izteicienus:

yesterday (vakar)

yesterday evening, morning, afternoon (vakar vakarā, vakar no rīta, vakar pēcpusdienā)

last year, month, week, ... (pagājušajā gadā, mēnesī, nedēļā,...)

a week, a month, a year ... **ago** (nedēļu, mēnesi, gadu....) atpakaļ

today, this morning (šodien, šorīt – ir jau vakars)

once (reiz)

then (tad)

ever (jebkad, jautājuma teikumos)

never (runājot par pagājušu laika periodu pagātnē – nekad, nelieto jautājuma teikumos)

Vienkāršo pagātņi lieto lai apzīmētu:

1. darbību, kas ir veikta (sākta un pabeigta) kaut kādā noteiktā brīdī pagātnē.

Jānis **graduated** from the university last spring.

Jānis pabeidza universitāti pagājušajā pavasarī.

Did you hear any good news yesterday?

Vai tu vakar dzirdēji kādas labas ziņas?

2. pagātnes darbību secību.

Peter had a night shift yesterday. He went on patrols, watched the border and detained illegal immigrants

Pēteris vakar bija nakts maiņā. Viņš gāja patruļās, novēroja robežu un aizturēja nelegālos imigrantus.

Viņš nolika nost grāmatu, noņēma brilles un ļoti uzmanīgi vēroja mani.

3. atkārtotas darbības pagātnē.

They **met** every weekend in 1990.

Viņi satikās katru nedēļas nogali 1990 gadā.

He **did not work** in the mornings, he **used** to go his job every other day in the evening.

Viņš nestrādāja no rītiem, viņš gāja uz darbu katru otro vakaru.

Ja esat uzmanīgi ieklausījušies sarunu valodā, tad noteikti esat pamanījuši frāzi ”used to do something”, kura tiek lietota itin bieži.

To izmanto, lai pateiktu, ka kāds kaut ko **darīja** regulāri, parasti, bet **šodien to vairs nedara**. Tieši tas ir ļoti būtiski, **ka šodien to vairs nedara (vai tieši otrādi - dara), tas ir kaut kas raksturīgs pagājušajiem laikiem.**

When I was a kid I **used to** hate onions.

Kad es biju bērns es necietu sīpolus. (bet tagad es tos ēdu)

When I was a teenager I **didn't use** to drink alcohol.

Kad es biju pusaudzis, es nedzēru alkoholu. (bet tagad labprāt nogaršoju)

Šis teikums saka, ka būdams bērns es necietu sīpolus, bet tagad tā vairs nav, tagad es tos ēdu. Tulkojot **latviešu** valodā, bieži vārds **mēdza** tiek lietots.

Jāpievērš arī uzmanība izrunai. Tā ir [ju:st], runātāji bieži [s] vietā izrunā [z], **kas nav pareizi.**

Un tagad apskatīsim kā veido **noliegumu un jautājumus.** Šeit izmanto **palīgdarbības vārdu**

do, tāpat kā ar jebkuru citu darbības vārdu.

When I was a kid, I **did not use** to eat onions.

Kad es biju bērns, es nemēdzu ēst sīpolus.

Did you use to eat onions when you were a kid?

Vai tu ēdi sīpolus, kad biji bērns?

Šī frāze var arī **neapzīmēt atkārtotas darbības**, bet **stāvokli vai darbību**, kas ir bijusi **raksturīga kādai personai** vai **lietai** ilgāku laiku.

He always **used to** be a very kindhearted person in his youth.

Jaunībā viņš vienmēr bija ļoti sirsnīgs cilvēks.

There **used to** be an old cinema on the corner of those two streets.

Šo abu ielu krustojumā bija vecs kinoteātris.

Bet nedrīkst sajaukt used to do **un to** to be used to doing. Līdzība ir tikai ārējā, bet **nozīme pavisam cita**.

Frāze to be used to do doing something **nozīmē**, ka kāds ir **pieradis** kaut ko darīt, tas nav nekas īpašs vai savāds.

I **am used to eating** onions, but I prefer fried onions to boiled ones.

Es esmu pieradis ēst sīpolus, bet es dodu priekšroku ceptiem sīpoliem nevis vārītiem. =

4.2. Praktiskie uzdevumi

1. Pārveidojiet izceltos vārdus vienkāršajā pagātnē

~~clean~~ die enjoy happen finish
open rain start stay want

- 1..... I ...**cleaned**....my teeth three times yesterday.
- 2..... It was hot in the room, so I ..... the window.
- 3..... The concert ..... at 7.30 and ..... at 10 o'clock.
- 4..... When I was a child, I ..... to be a doctor.
- 5..... The accident .....last Sunday afternoon.
- 6.....It's a nice day today but yesterday it
.....all day.
- 7..... We .....our holiday last year. We .....at a very nice place.
- 8..... Ann's grandfather.....when he was 90 years old.

2. Izlabojiet gramatiskās kļūdas saistībā ar vienkāršās pagātnes lietošanu.

Last Tuesday Lisa flyed from London to Madrid. She get up at six o'clock in the morning and had cup of coffee. At 6.30 she leaving home and is went to the airport. When she arrived she parked the car and then go to the airport where she eated breakfast. Then she pass the passport control and waiting for her flight. The plane depart on time and arrived in Madrid two hours later. Finally she arrived and take taxi from the airport to her hotel in the centre of Madrid.

3. Izveidojiet teikumus vienkāršajā tagadnē no iekavās esošajiem darbības vārdiem.

1. He _____ to the shop. (go)
2. Her parents _____ her some money. (send)
3. I _____ some a car. (buy)
4. Dinner _____ 10 LVL last night. (cost)
5. He _____ his book on my desk. (leave)
6. They _____ down the street. (drive)
7. He _____ his address on the package. (write.)
8. He _____ near the window. (sit)
9. They _____ a noise in the next room. (hear)
10. He _____ four birds. (shoot)
11. He _____ a lot of color pictures. (take)
12. They _____ ice cream at the party. (eat)
13. I _____ my wife five years ago. (meet)
14. He _____ three letters in the mail. (get)
15. My friend _____ last weekend. (leave)
16. I _____ all my homework last night. (do)
17. They _____ a lot of cold drinks. (drink)
18. He _____ cars last summer. (sell)
19. Our friends _____ fun last weekend. (have)
20. He _____ ice in the drinks. (put)
21. The ice _____ the drinks cold. (keep)
22. I _____ the weekend at the farm. (spend)
23. The barber _____ my hair. (cut)

4. Pārveidojiet šos teikumus par jautājuma teikumiem.

1. Joe worked in a shop after school. - *Did Joe work in a shop after school?*
2. He checked hundred of passports.
3. He wrote to his parents.
4. She examined a red car.
5. They drove to the mountains.
6. He father sent her some money.
7. He got stamps at the post office.
8. Our dinner cost 10LVL.
9. He saw your brother at the movies.
10. They sat near the window.
11. The train left at 3:20 p.m.

5. ILGSTOŠĀ PAGĀTNE - PAST PROGRESSIVE

Šo laiku veido liekot izteicēja pirmo sastāvdaļu **to be** pagātnes formā. Izveidojas izteicējs **was, were + darbības vārds + -ing**

Apgalvojums	Noliegums	Jautājums
I was eating	I was not eating	Was I eating?
You were eating	You were not eating	Were you eating?
He was eating	He was not eating	Was he eating?
She was eating	She was not eating	Was she eating?
It was eating	It was not eating	Was it eating?
We were eating	We were not eating	Were we eating?
You were eating	You were not eating	Were you eating?
They were eating	They were not eating	Were they eating?

5.1 Ilgstošās pagātnes laika lietošana:

1. Šo laiku lieto, lai apzīmētu **darbību**, kura notiek kādā **noteiktā pagātnes laika posmā**. Darbība, protams, ir sākusies ātrāk un attiecīgajā brīdī vēl nav beigusies. Tāpat kā tagadnē, arī pagātnē runā par ierobežotu darbības laiku.

You couldn't see me yesterday at 12 o'clock. At that time I was doing some shopping at the supermarket.

Tu nevarēji mani redzēt vakar pulksten 12. Tajā laikā es iepirkos supermārkētā

We were sunbathing from 12 till 1 p.m.

Mēs sauļojāmies no pulksten divpadsmitiem līdz vieniem.

Salīdziniet šos teikumus.

He **read** a men's magazine that evening

Tajā vakarā viņš lasīja vīriešu žurnālu. (teikums ir vienkāršajā pagātnē un saka, ka viņš lasīja žurnālu un, iespējams, to pabeidza lasīt.)

He **was reading** a men's magazine that evening.

Tajā vakarā viņš lasīja vīriešu žurnālu. (teikums ir ilgstošajā pagātnē un ietver domu, ka viņš neizlasīja žurnālu līdz galam).

2. Tāpat kā tagadnē, arī pagātnē ilgstošo laiku lieto, lai runātu **par darbību**, kura **notiek ap to laiku**, bet ne tieši runas brīdī.

Last year he **was studying** English at the university.
Pagājušajā gadā viņš studēja angļu valodu universitātē.

Kā var noteikt šo laika periodu, kurā notiek darbība pagātnē? Noteiktais brīdis tiek apzīmēts

1) Ar **apstākļa vārdu** vai **frāzi**:

At midnight, yesterday at 3 p.m., the whole time, all day long

2) Ar **citā pagātnes darbību**, kur pagātne ir izteikta ar darbības vārdu **vienkāršajā pagātnē**:

*When I entered the room (vienkāršā pagātne), both the kids **were playing** friendly.*

Kad es iegāju istabā, abi bērni draudzīgi spēlējās.

3) Arī **konteksts** var norādīt uz fiksēto momentu:

*It was six in the afternoon. We went into the office. Nobody was there. But... then we noticed a rabbit. It **was sitting** on the table and **nibbling** a carrot.*

Bija seši pēcpusdienā. Mēs iegājām birojā. Neviena tur nebija. Bet... tad mēs ieraudzījām trusi. Tas sēdēja uz galda un grauza burkānu.

Runājām par to, ka latviešu valodā nav ilgstošā laika un, protams, nav arī ilgstošās pagātnes laika. Kas no tā izriet? Kā šādus teikumus tulko? Ja jūs domājat, ka tos tulko latviešu valodā kā **vienkāršo pagātņi**, tad jūs domājat pilnīgi pareizi.

*The more I **was considering** it the further I was from reaching a decision on the matter.*

Jo ilgāk es to pārdomāju, jo tālāk es biju no lēmuma pieņemšanas šajā jautājumā.

*We **were going** sightseeing about Old Riga for three hours yesterday morning.*

Vakarrīt mēs trīs stundas apskatījām (vienkāršā pagātne) Vecrīgu.

3. Ilgstošo pagātņi lieto, lai **apzīmētu ilgstošu darbību salīdzinājumā ar kādu citu pagātnes darbību**. Ar **ilgstošo** apzīmē kādu darbību, **kura notiek** (ir procesā) un **tajā laikā notiek kāda cita darbība**, kuru apzīmē ar **vienkāršo pagātņi**, jo tā tiek uztverta kā fakts. **Pēdējā** darbība parasti ir negaidīta, pēkšņa, īsa, neplānota.

*When I **was working** on my computer, somebody **knocked** at the door.*

Kad es strādāju pie datora, kāds piekļāvēja pie durvīm.

Faktiski lietojot **vienkāršo pagātņi**, mēs runājam par pabeigtu darbību, par notikušu faktu, bet ar **ilgstošo** laiku mēs parādām, aprakstām situāciju, kāda tajā brīdī ir bijusi. Ilgstošā darbība var tikt pārtraukta, bet tā var arī turpināties tālāk.

The thunderstorm began while we **were playing** basketball.

Pērķona negaiss sākās, kad mēs spēlējām basketbolu.

When we **were playing** football, a car drove into the yard.

Kad mēs spēlējām futbolu, pagalmā iebrauca mašīna.

As I **was walking** along Brīvības Street, a car accident happened.

Man ejot pa Brīvības ielu, notika satiksmes nelaimes gadījums.

A piece of stone fell on the cat's head when it **was chasing** the mouse.

Akmentiņš uzkrīta uz galvas kaķim, kad tas vajāja peli.

Border guards detained a trespasser while they were patrolling the green border.

Var būt arī tādi teikumi, kur abās teikuma daļās ir **ilgstošais laiks**.

While mother **was making** supper, I **was doing** my homework.

Kamēr māte gatavoja vakariņas, es pildīju mājas darbus.

Beth **was planting** some flowers while Peter **was digging** the ground.

Beta stādīja puķes, kamēr Pēteris raka zemi.

Palīgteikumu var ievadīt

When - tajā laikā (at that time)

While - pa to laiku (during that time)

(abiem faktiski ir **viena un tā pati nozīme**)

When I was making supper, the lights went out.

While I was making supper, the lights went out.

Kad es gatavoju (laikā, kad ..) vakariņas, nodzisa gaisma.

Bet, ja darbības **notiek viena pēc otras**, katra darbība izraisa nākošo, un tās ir pabeigtas, tad lietosim **vienkāršo pagātņi**.

I was walking along the country road when I noticed a nice house. I **turned** on the path leading to it. I **saw** some kids and **started** a conversation with them.

Es gāju pa lauku ceļu, kad ieraudzīju jauku māju. Es nogriezos uz takas, kas veda uz māju. Es redzēju dažus bērnus un uzsāku sarunu ar viņiem.

Bet bieži varam lietot **vienkāršo pagātņi** abās teikuma daļās, tikai tad vairāk tiek uzsvērti fakti, bet ne process.

It **snowed** very hard this morning when I went out.

It **was snowing** very hard this morning when I went out.

No rīta stipri sniga, kad es izgāju ārā.

Taisnību sakot, starp abiem teikumiem nav lielas atšķirības.

Pievērsiet uzmanību vēl vienai svarīgai lietai - ja **saliktais pakārtotais teikums sākas ar when** vai **while**, **tad aiz tā liek komatu**.

Tātad, ja **laika** apstākļa palīgteikums ir **pirms virsteikuma**, tad **aiz tā liek komatu**.

Bet **komatu neliek**, ja **pirmais ir virsteikums**.

Šis likums attiecas uz **visiem** laika apstākļa palīgteikumiem.

Clark broke his leg when he was playing football. (nav komata)

When Clark was playing football, he broke his leg. (ir komats)

Pagātnē tāpat darbojas likums, ka **statiskos darbības vārdus nelieto ilgstošajā**, nu tad nelietosim tos ilgstošajā.

I **believed** (bet ne – was believing) him completely when I listened to his story.

Es viņam ticēju pilnībā, kad klausījos viņa stāstā.

Alex did not like the party. He **wanted** (bet ne – was wanting) to go home all the time.

Aleksim nepatika viesības. Viņš visu laiku gribēja doties mājās.

5.2 Praktiskie uzdevumi

1. Pabeidziet tekstu izmantojot vienkāršo pagātni vai ilgstošo pagātni

I _____ (buy) a new alarm clock one day in Twinkle's, when I _____ (see) somebody shoplifting. I'd just finished paying for my clock as I _____ (turn) round, an elderly woman _____ (slowly put) a silver ashtray into her bag that she _____ (carry). Then she _____ (walk) over to another part of the shop and _____ (pick up) an expensive-looking bracelet many times. When she _____ (think) that nobody _____ (look), she _____ (drop) it into the bag. Before I _____ (have) a chance to tell the staff in the shop, she _____ (notice) that I _____ (watch) her and _____ (hurry) out. Unfortunately for her, two policemen _____ (walk) past at that moment and she _____ (run) straight into them.

2. Pārveidojiet iekavās esošos teikumus vienkāršajā pagātnē vai ilgstošajā pagātnē.

1. He _____ (sit) on the bank fishing, when he _____ (see) a man's hat floating down the river. It _____ (seem) rather worn.
2. It _____ (rain) when we _____ (drive) home. I _____ (remember) closing the windows, so I _____ (not worry).
3. As the goalkeeper _____ (throw) the ball to the defender a sparrow _____ (fly) across the pitch and it _____ (hit) the poor bird.
4. A history lesson _____ (go) on. I _____ (glance) at the teacher who _____ (draw) something on the blackboard.
5. The waiting room was full of people. Some _____ (read) others _____ (sleep). When the doctor _____ (arrive) I _____ (stop) doing my crosswords.
6. The train _____ (start) when the door _____ (open) and two men _____ (leap) in.
7. Most of us _____ (listen) to the lecturer but some students _____ (whisper) to each other. One of the boys _____ (close) his eyes and _____ (fall) asleep).
8. While I _____ (wonder) whether to buy that scarf a woman _____ (come) and _____ (buy) it.

6.VIENKĀRŠĀ NĀKOTNE – FUTURE SIMPLE

Vienkāršo nākotni lieto, lai apzīmētu **darbību, faktus**, kuri notiks **nākotnē**.
palīgdarbības vārds will + darbības vārds nenoteiksmē bez "to"

Apgalvojums	Noliegums	Jautājums
I will eat	I will not eat	Will I eat?
You will eat	You will not eat	Will you eat?
He will eat	He will not eat	Will he eat?
She will eat	She will not eat	Will she eat?
It will eat	It will not eat	Will it eat?
We will eat	We will not eat	Will we eat?
You will eat	You will not eat	Will you eat?
They will eat	They will not eat	Will they eat?

“**Shall**” nav vairs **aktuāls modernajā** angļu valodā, to piemēro **reti un formāli**, bet, ja lieto, tad tikai pirmajās personās un britu angļu valodā. (īpaši dienvidos).

Ļoti interesanta ir nākotnes **nolieguma** saīsinātā forma. Tā ir **won't (nevis willn't)**.

Gadījumi, kad lieto nākotnes formu ar **will** palīdzību:

1) Ar to var pateikt, ka nākotnē **kaut kas notiks**, kāda darbība, kuru varam uztvert vienkārši kā **nākotnes faktu**, arī par **vispārējām patiesībām**. Ja mēs lietojam vienkāršo nākotni un pagātni runājot par faktiskām darbībām, tad tādā pašā mērā to lieto arī par nākotnes faktiem.

Next year there **will be** summer again.

Nākošgad atkal būs vasara.

When you cross the bridge, a very beautiful view of the city **will open**.

Kad tu šķērsosi tiltu, pavērsies skaists pilsētas skats.

They **will stay** in this city for another three days.

Viņi paliks pilsētā vēl trīs dienas.

Dogs **will always be faithful** to their masters.

Suņi vienmēr būs uzticīgi saviem saimniekiem.

2) Šo formu lieto, lai parādītu **nākotnes darbību**, kuru kāds **izlemj darīt šajā brīdī, runas brīdī**, kad nekas īpašs nav plānots, nekas iepriekš nav sagatavots, ideja kaut ko darīt ir radusies nupat.

Okey, I **will go** with you if you really want it.
Labs ir, es iešu ar tevi, ja tu to patiešām vēlies.
 I think we **won't go** out, it's late already.
Man šķiet, ka es neiešu ārā, ir jau vēls.

3) Sarunvalodā to lieto, lai izteiktu **piedāvājumu** vai **gatavību** kaut ko izdarīt.

Do you have any problems with mathematics? I **will help** you with pleasure.
Vai tev ir kādas problēmas matemātikā? Es tev ar prieku palīdzēšu.
 I **will show** you the way to the Zoo.
Es tev parādīšu ceļu uz zooloģisko dārzu.

4) Tāpat to lieto, lai izrādītu **piekrišanu** kaut ko darīt.

I **will lend** you the sum you asked, but you have to return it till August.
Es tev aizdošu summu, kādu tu man lūdzi un tev tā jāatdod līdz augustam.
 Sure, I **will go** there immediately.
Noteikti, es braukšu tur nekavējoties

5) Bet, ja kaut ko **apsola** izdarīt, tad arī lieto šo nākotnes formu, īpaši ja tas ir nopietns **solījums**.

I will be on time, I promise you.

Es tev apsolu, es būšu laikā.

I will be with you all the time.

Es būšu ar tevi kopā visu laiku.

6) Runājot par nākotni, cilvēki izsaka dažādus **pareģojumus**. Tos var izteikt neformālā gaisotnē, nopietnāk vai nenopietnāk Tieši formāli un nopietni paredzējumi ir tie, ar kuriem lieto "will" formu.

Young man, if you don't study (tagadne) hard, you **won't pass** the exam. If you don't pass (tagadne) the exam, we **will expell** you from the university. Does it satisfy you?

Jaunais cilvēks, ja jūs cītīgi nemācīsieties, jūs nenoliksiet eksāmenu. Ja jūs nenoliksiet eksāmenu, mēs jūs izslēgsim no universitātes. (atceramies, if... palīgteikumos nākotnes vietā lieto atbilstošo tagadnes laiku)

You should understand that your activities are illegal. You are running a serious risk. Think it over, otherwise you **will lose** your company.

Jums jāsaprot, ka jūsu darbība ir nelegāla. Jūs nopietni riskējat.

Pārdomājiet to, pretējā gadījumā jūs zaudēsiet savu firmu.

Paredzot nākotni, cilvēki izsaka savus uzskatus, pieņēmumus par kādu nākotnes notikumu, situāciju. Bet jāievēro, ka šis paredzējums balstās uz paša pagātnē iegūtās pieredzes vai uz personisko viedokli. Vēlāk redzēsim, kāpēc.

If you don't hurry (tagadne) up, you'll **miss** the train.

Ja tu nepasteigsies, tu nokavēsi vilcienu.

Don't plant the flowers at the end of April, the early frosts **will affect** them.

Nestādi puķes aprīļa beigās, agrās salnas kaitēs tām.

Šīs nozīmes izteikšanai bieži lieto vārdus:

I expect...(es sagaidu)

I imagine...(es iedomājos)

I'm sure, sure...(es esmu pārliecināts)

I think, I don't think...(es domāju, nedomāju)

I wonder...(es domāju),

...probably...(iespējams)

I am convinced...(es esmu pārliecināts)

Sam **will probably not remember** this case.

Sem, iespējams, neatcerēsies šo gadījumu.

I don't think she **will win**.

Es domāju, ka viņa uzvarēs.

Sure, you will win.

Tu noteikti uzvarēsi.

Tomēr ne katrs ‘**will**’ un ‘**shall**’ apzīmē nākotni. Tik tiešām, nākotnes formu lietošana ne vienmēr nozīmē, ka mēs patiešām runājam par nākotni.

Apskatīsim vismaz 4 gadījumus ar pilnīgi citu nozīmi. Visi tie tiek plaši lietoti sarunvalodā un tādēļ ir svarīgi.

‘**Will**’ lieto arī pieklājīgos lūgumos, tad, protams, tam nav tieša sakara ar nākotni. Citiem vārdiem sakot, tas nozīmē: Please, do so. (lūdzu, izdari tā)

Will you please calm down? I didn't mean anything bad.

Vai tu, lūdzu, nenomierinātos? Es neko ļaunu nedomāju.

Will you fetch an extra glass from the kitchen?

Vai tu neatnestu vēl vienu glāzi no virtuves?

Will you go with me to Glasgow next month?

Vai tu nākamajā mēnesī brauktu ar mani uz Glāzgovu? (pats par sevi saprotams šis teikums attiecīgajā kontekstā varētu būt arī vienkāršās nākotnes teikums)

Arī ‘**won't**’ ne vienmēr tieši nozīmē noliegumu nākotnē, bet gan atteikšanos, nevēlēšanos kaut ko darīt.

I told her that she is wrong, but she **won't** listen.

Es teicu viņai, ka viņai nav taisnība, bet viņa atsakās uz klausīt. (tas nozīmē, ka viņa atsakās ticēt).

I've tried to persuade John not to go alone, but he **won't** obey.

Esmu centies pārliecināt Džonu neiet vienam, bet viņš neklausā. (tātad Džons arī atsakās klausīt)

I've been trying to fix the TV set for 2 hours, but it **won't** work.

Divas stundas esmu centies salabot televizoru, bet tas nestrādā. (tātad par spīti pūlēm mašīna ‘atsakās’ darboties)

Ir vēl viens gadījums, kad nākotne nenozīmē nākotni. Tās ir formas ‘**Shall I...?**’ un

‘**Shall we...?**’ Šīs ir raksturīgas sarunvalodas formas, lai pieklājīgi apjautātos kādam par viņa viedokli, īpaši kaut ko piedāvājot vai ierosinot izdarīt. Ar to var izteikt arī ierosinājumu izdarīt kaut kādas darbības, kurās piedalītos gan aicinātājs, gan klausītājs.

Shall I take these books to the library?

Vai man aiznest šīs grāmatas uz bibliotēku?

Shall we rake the leaves?

Vai mums sagrābt lapas?

Granny, shall I bring you something to eat?

Vecmāmiņ, vai man atnest tev kaut ko ēdamu?

He asked me to lend some money. Quite a lot I should say. Shall I lend him a hand?

Viņš man lūdza aizdot naudu. Man jāsaka, ka diezgan daudz. Vai man palīdzēt viņam?

We have been waiting so long. Shall we leave?

Mēs esam tik ilgi gaidījuši. Iesim prom?

Visi šie teikumi nozīmē *Vai tu (jūs) vēlaties, lai es (mēs) tā izdarām? Kāds ir tavš viedoklis? Ko tu iesaki?*

Vēl viens gadījums no sarunvalodas, kur, pretēji loģikai, nelieto nākotni. Pēc frāzes 'I hope' lieto vienkāršo tagadni, nevis nākotni, kā pieklātos.

I hope Naddy **works** well in her new job.

Es ceru, ka Nadi strādās labi savā jaunajā darbā.

I hope it's **not** very **stormy** tomorrow.

Es ceru, ka laiks rīt nebūs ļoti vētrains (spēcīga vētra).

We hope they **find** them next week.

Mēs ceram, ka viņus atradīs nākošnedēļ.

Vēl viena neliela piezīme par sarunu valodu. Var teikt:

He **will** certainly **arrive** on time.

Viņš noteikti ieradīsies laikā.

They **will** certainly never **forget** you.

Viņi noteikti nekad neaizmirsīs jūs.

Benson **will** certainly **be** a famous artist.

Bensons noteikti būs slavens mākslinieks.

Bet daudz **angliskāk** būs, ja saka:

He **is** **sure** to **arrive** in time.

They **are** **sure** **not** to **forget** you.

Benson **is** **sure** to **become** a famous artist

6.1 Vienkāršās nākotnes laika veidošanas paņēmieni

Ir vēl viens nākotnes veidošanas paņēmieni. Faktiski to nevar vairs saukt par vienkāršo nākotni, bet tie ir dažādi mums jau zināmi ar gramatiskiem līdzekļiem veidošanas paņēmieni.

Nākotni veido ar frāzi “**to be going to**”.

Teikumos veidosies frāze **am, is, are, was, were going to**.

Uzreiz jāsaka, ka ar **iešanu** te ir visai **maz sakara**.

Šī frāze saka, ka aiz tās **sekojošais darbības vārds ir nākotnē**. Tieši tāda situācija izveidojas – **nākotne bez nākotnes**.

Zināms, ka vizuāli tas atgādina ilgstošo tagadni, bet tā tas nav. Vai teikumā kādreiz nevar sajaukt, kas ir kas? Tomēr nē.

Apskatīsim **pirmo** piemēru: *I am going to the shop*. Jā, šis teikums ir ilgstošajā laikā un nozīmē *Es pašlaik eju uz veikalu*. (**to** ir prievārds, kas izsaka virzienu un aiz tā seko lietvārds, pasakot uz kurieni kāds dodas).

Tagad **otro** piemēru: *I am going to go to the shop*. Šis teikums ir nākotnē, jo aiz tā seko darbības vārds. Visa šī frāze nosaka, ka vārds ir nākotnē un to ir jātulko *Mēs gatavojamies iet (iesim) uz veikalu*.

Tātad, ja **aiz to ir lietvārds** – **ilgstošā tagadne**, bet ja **aiz to ir darbības vārds** – **nākotne**.

1) Šī frāze nozīmē, ka kāds ir **nodomājis, nolēmis, sagatavojies, izplānojis**, kaut ko darīt nākotnē. Varbūt kaut kas jau ir padarīts, lai darbība varētu notikt, bet noteikti vēl nav izdarīts viss nepieciešamais, viss ir **nodomu līmenī**, viss vēl var mainīties.

We **are going to** have dinner at six o'clock not at five.

Mēs ēdīsim (plānojam ēst) pusdienas sešos, ne piecos

What **are you going to** do next summer?

Ko jūs darīsiet (ko esat nolēmuši darīt) nākošajā vasarā? (tātad jautājumā jau ir ietverta apjautāšanās par nākotnes nodomiem, plāniem)

We **are going to** travel around the world.

Mēs gatavojamies apceļot pasauli. (atbildē tiek pateikts, ka mūsu plānos ietilpst paceļot pa pasauli un kaut kas jau ir ticis darīts, lai šos plānus realizētu—pārrunātas finanses, izskatīti maršruti utt.)

Tomēr tie ir **tikai plāni**, kurus kāds lolo, bet nav teikts, ka tie tiešām piepildīsies.

Frāze ”**was going to do something**” nozīmē, kaut ko bija nolēmis darīt, bija sagatavojies kaut ko darīt, bet to neizdarīja kaut kāda iemesla dēļ.

I was going to water the flowers, but a car stopped at the gate.

We were going to leave the house when somebody called.

They thought that it **was going to rain** and took some warm clothes.

2) Šo frāzi var arī lietot par darbību, kas acīmredzot **teju, teju notiks**, jo **viss** par **to liecina**. Tad veidojas frāze ”**something is going to happen**”(kaut kas tūlīt notiks).

The wind is rising. What black clouds there are! It's **going to** rain.

Ceļas vējš. Kādi melni mākoņi! Līs lietus. (gatavojas uz lietu).(laiks neko nevar plānot, tas nu ir skaidrs. Šeit domāts, ka viss norāda uz negaisa tuvošanos)

Look, the child **is going to** fall into the pond.!

Skaties, bērns tūlīt iekritīs dīķī! (arī bērns neplāno savu iekrišanu ūdenī, bet viss notiekošais rāda, ka bērns var iekrist dīķī, jo viņš ir pārāk pietuvojies tam)

3) Šo frāzi izmanto, lai paredzētu nākotnes notikumus, bet tādā gadījumā, ja mums **patreiz ir pierādījumi** tam, ka tā varētu būt, vai arī, ja mēs tā **jūtam, saprotam** to tagad. Varbūt arī tā, ka kāds mums **ir stāstījis**, ka tā varētu būt.

She is marrying him! Oh, she **is going to** be very happy. Albert seems to be a very nice guy. I like him very much.

Viņa precas ar viņu! Oh, viņa būs ļoti laimīga! Šķiet, ka Alberts ir ļoti jauks puisis. Man viņš ļoti patīk. (tātad kāds izsaka paredzējumu, balstoties uz savām patreizējām izjūtām)

Atcerēsimies, ka paredzējumu var izteikt arī ar **will** . Jāsaka, ka ne vienmēr ir ļoti liela starpība starp abām formām un dažreiz nav nemaz tik viegli atrast pareizās nianses.

Tāpēc var lietot gan vienu, gan otru, starpība būs tikai niansēs.

Tādēļ pareizi ir arī

Oh, she will be very happy.(kāds izsaka savu personisko viedokli, kas varētu balstīties uz paša pieredzes)

I think it will rain tomorrow.

I think it is going to rain tomorrow.

Starp abiem teikumiem var nebūt lielas atšķirības.

Tātad, ne vienmēr ir liela starpība starp **will** un **to be going to**. **Pirmo** vairāk lieto formālā rakstītā valodā, bet **otro** vairāk sarunvalodā.

Tomēr, ja mēs izsakām paredzējumu par lietām, pār kurām mums nav varas, teikšana

mēs nelietosim ilgstošo tagadni.

I think it's going to rain vai **I'll rain tomorrow**. (bet ne "is raining")

3. Lai cik neticami, bet nākotni var veidot arī **ilgstošās tagadnes** palīdzību.

Forma "**to be doing**" saka, ka tas, ko kāds darīs jau ir **izlemts, noorganizēts**, viss tam ir **sagatavots**. Bet tādā gadījumā jābūt apstākļiem, kas norāda uz **nākotnes** laiku.

Šo formu parasti izmanto runājot par **tuvāko nākotni** un lieto, lai parādītu, kas ir lemts, kas norunāts starp cilvēkiem, kādas ir bijušas vienošanās.

Bieži šo formu lieto, lai runātu par **darbošanos**, dažādām **aktivitātēm**, **pārvietošanos** (īpaši ar darbības vārdiem **to arrive, to come, to drive, to fly, to go, to leave, to ride, to stay, to take, to walk**).

Martin is skating at 3 p.m.

Māriņš slido (slidos) rīt trijos pēcpusdienā.

The whole family is leaving for Paris tomorrow.

Visa ģimene rīt izbrauc (izbrauks) uz Parīzi.

In the morning I'm busy, I'm meeting my sister at the airport.

No rīta es esmu aizņemts, es sagaidu (sagaidīšu) savu māsu lidostā.

Visi šie teikumi vēsta, ka šīs darbības ir iepriekš rūpīgi izplānotas, norunātas, biļetes jau nopirktas, bagāža sakravāta, sagaidīšana ir sarunāta.

Tomēr bieži atšķirība starp **to be going to** un **to be doing** ir ļoti nenozīmīga un abas formas ir iespējamās un nozīmē vienu un to pašu.

Martin is going to skate.

Martin is skating this afternoon.

Tomēr, ja mēs izsakām paredzējumu par lietām, pār kurām mums nav vara, teikšana

mēs nelietosim ilgstošo tagadni.

I think it's **going to** rain vai I'll **rain** tomorrow. (bet ne "is raining")

4. Nākotni var veidot ar **vienkāršo tagadni**.

To lieto par darbībām, kas notiks saskaņā ar **sarakstiem, programmām, piemēram, sabiedriskajā transportā, kinoteātros, koncertos**. To var lietot arī runājot par **cilvēkiem**, ja viņu plāni ir tik **noteikti kā sarakstā**, runājot par **oficiāli** sastādītu dienas kārtību. Visbiežāk tie ir **kustību** vārdi un parasti lieto arī **laika apstākļus**, kas norāda uz nākotnes laiku. Visbiežāk lietotie vārdi ir **to arrive, to be, to begin, to close, to end, to finish, to leave, to open**.

The train to Tukums **leaves** at 10 a.m.

Vilciens uz Tukumu aties (atiet) pulksten desmitos.

The performance **begins** at 7 p.m.

Priekšnesums sākas pulksten septiņos vakarā.

The seven leaders **meet** at the summit gathering on Monday.

Septiņi līderi tiek galotņu sanāksmē pirmdien.

Is 2002 a leap year?

Vai 2002. gads ir (būs) garais gads?

Tomēr, ja mēs runājam par cilvēku ikdienišķiem plāniem, ir jālieto ilgstošā tagadne.

Are you meeting **your sweetheart tomorrow?**

Vai tu rīt tiecies ar savu mīļumiņu?

Den is not visiting **the doctor tomorrow, he** is seeing **him next week.**

Dens neies pie ārsta rīt, viņš to darīs nākošnedēļ.

5. Izteiciens "to be about to do something" arī noder nākotnes apzīmēšanai sarunvalodā.

Šo idiomātisko frāzi lieto, lai runātu par darbību, kura notiks **vistuvākajā nākotnē**.

Look, the plane is about to take off. **We have missed it.**

Skat, lidmašīna tūliņ pacelsies. Mēs esam nokavējuši to.

The cat **is about to catch** the bird. Try to prevent him from *doing it*.

Kaķis tūlīt, tūlīt noķers putniņu. Centies viņu aizkavēt to izdarīt.

Tomēr arī **vistuvākā nākotne** var būt visai relatīvs jēdziens.

She has been studying for five years. Now she **is about to graduate** from the university.

Viņa ir studējusi piecus gadus. Viņa tūlīt beigs universitāti. (nav teikts, ka tas būs rīt, varbūt pēc mēneša, bet salīdzinot ar pieciem gadiem...)

6.2. Praktiskie uzdevumi

1. Pabeidziet teikumus vienkāršajā nākotnē izmantojot izceltos vārdus

Be be come get like look meet pass

1. Don't worry about your exam. I'm sure you'll pass.
2. Why don't you try on this jacket? It ..... nice on you.
3. You must meet George sometime. I think you ..... him.
4. It's raining. Don't go out. You ..... wet.
5. They've invited me to their house. They ...offended if I don't go.
6. Goodbye. I expect we .....again before long.
7. I've invited Sue to the party but I don't think she
8. I wonder where I .....20 years from now.

2. Pabeidziet teikumus izmantojot will ('ll) vai won't

1. Can you wait for me? I .....be very long.
2. There's no need to take an umbrella with you. It .....rain.
3. If you don't eat anything now, you .....be hungry later.
4. I'm sorry about what happened yesterday. It ..... happen again.
5. I've got some incredible news! You..... never believe what's happened.

7. SALIKTĀ TAGADNE – PRESENT PERFECT

Laiku veido liekot pirmo sastāvdaļu tagadnē un pievienojot divdabi. Izveidojas izteicēja forma **have, has + pagātnes divdabis**

Affirmative	Negative	Interrogative
I have eaten (es esmu apēdis)	I have not eaten	Have I eaten?
You have eaten	You have not eaten	Have you eaten?
He has eaten	He has not eaten	Has he eaten?
She has eaten	She has not eaten	Has she eaten?
It has eaten	It has not eaten	Has it eaten?
We have eaten	We have not eaten	Have we eaten?
You have eaten	You have not eaten	Have you eaten?
They have eaten	They have not eaten	Have they eaten?

1. Saliktā tagadne apzīmē **pabeigtu darbību, kuras sekas ir jūtamas tagadnē**. Tātad darbība tika iesākta kaut kad pagātnē, darīta un pabeigta (vai arī nepabeigta) kaut kad pavisam nesen vai tik tikko vai arī kaut kad senāk. Tas nozīmē, ka **pašlaik darbība vairs netiek veikta**.

Tātad mēs to lietojam, lai norādītu, ka mūs interesējošais **pagātnes notikums ir tieši saistīts ar tagadni**. Pats notikums kā tāds notika kaut kad pagātnē, bet kaut kādā veidā **tas joprojām ietekmē šodienu**. Var arī teikt, ka kādai darbībai pagātnē ir rezultāts tagadnē.

Nepavisam **nav svarīgi, kad** notika darbība, faktiski mēs nemaz nezinām, kad tā ir notikusi, bet **svarīga ir pieredze**, kas tika iegūta un kura ir **nozīmīga šodien**.

We have already eaten dinner.

Mēs esam jau paēduši pusdienas. (tātad esam paēduši un vairs neēdīsim)

*My friend John **has skied** in all the well-known skiing resorts.*

Mans draugs Džons ir slēpojis visos labi pazīstamajos slēpošanas kūrortos. (labi pazīst un orientējas tajos visos)

*The Brightons **have just moved** to a new flat. (Britu angļu valodā)*

*(Amerikāņi saka - The Brightons **just moved** to a new apartment.)*

Braitoni tikko pārvācās (ir pārvākušies) uz jaunu dzīvokli. (tātad viņi jau ir tur un droši vien ir laimīgi)

Have you finished your work? If **you have**, you can go out and meet your friends. *Vai tu esi pabeidzis savu darbu? Ja esi, tu vari iet ārā un tikties ar saviem draugiem.* (tātad jāzina, vai darbs ir veikts un ko darīt tālāk)

I **haven't finished** making the flowerbeds, I have to work for two more hours. *Es vēl neesmu pabeidzis taisīt puķudobes, man vēl jāstrādā kādas divas stundas.* (darbs nav pabeigts un sekas ir tādas, ka vēl jāstrādā)

Ievērojiet, ka nevienā no piemēru teikumiem nav zināms, kad darbība notikusi, jo tas nav svarīgi.

This driver **has passed** all the checks in the Border crossing point and now he is allowed to enter Latvia

2. Salikto tagadni var lietot arī stāstot par to, ko cilvēki **ir pieredzējuši kādā savā dzīves periodā**. Kā paši saprotat, šie notikumi ir sākti un pabeigti, bet kaut kādā veidā tie vēl joprojām **ietekmē šodienu**.

Have you ever been married? (jūsu dzīvē līdz šim brīdim)

Vai tu jebkad esi bijis precējies? (vai tev šodien ir kāda pieredze par to?)

Rodni is 79, he **has never had** an operation. More than that, he **has never been** in hospital in his life.

Rodnijam ir 79 gadi, viņam nekad nav bijusi operācija. Vēl vairāk viņš nekad savā dzīvē nav bijis slimnīcā. (tātad īsti nestādās priekšā, kas ir slimnīca).

Ja vēlamies pastāstīt par to, ko kāds **nesen** izgudrojis, atklājis, izdarījis, saražojis, uzrakstījis, sakomponējis utt. lieto salikto tagadni.

Ja kādai darbībai **nav sakara ar šodienu, runājot par īpaši seniem notikumiem**, tad **nelieto** salikto tagadni, bet lieto **vienkāršo pagātņi**.

He created many world famous films when he lived in Brazil

Viņš radīja daudzas pasauleslavenas filmas, kad viņš dzīvoja Brazīlijā. (bet vairāk viņš neraksta - tāpat tas ir tikai pagātnes fakta konstatējums. Latviešu valodā labi skan un tā arī parasti saka: *Viņš ir radījis....*).

He has created a new film.

Viņš ir uzņēmis jaunu filmu. (šis teikums varētu norādīt uz to, ka viņš strādā vēl joprojām).

Tomēr **ne vienmēr var precīzi noteikt un ne vienmēr tas ir vajadzīgs un ne vienmēr ir liela atšķirība** nosakot, vai kaut kas notika kādā noteiktā laika periodā pagātnē, vai laika periodā līdz šim brīdim.

Jason proposed to her several times but she always turned him down.

Jason has proposed to her several times but she has always turned him down.

Džeisons vairākas reizes ir viņu bildinājis (bildināja viņu), bet viņa vienmēr viņu atraidīja(ir atraidījis) .

Jason proposes her several times a year but she always **turns** him down.

Džeisons bildina viņu vairākas reizes gadā, bet viņa vienmēr viņu noraida. (var jau arī tā teikt, lietojot vienkāršo tagadni kā par kaut ko ikdienišķu)

Uzmanību! Līdz ko mēs nosakām konkrētu darbības laiku, mēs nekad nelietojam salikto tagadni, bet gan vienkāršo pagātņi. **Pēc loģikas salikto laiku nevar lietot ar pagātnes apstākļiem, tādiem kā *yesterday, last time utt., the other day, then, in 1999, two months ago utt., when I met him first...***

We have eaten dinner. We **ate** it at 5 o'clock.

Mēs esam paēduši vakariņas . Mēs paēdām pulksten 5.

I have seen this film. I **saw** it yesterday.

Es esmu redzējusi šo filmu. Es redzēju to vakar.

Did you leave school in 1984?

Vai tu beidzi skolu 1984. gadā?

Tādēļ salikto tagadni nekad nelieto, ja jautā: When... ? vai What time...?

When did you finish school?

Kad tu beidzi skolu?

What time did you finish your work?

Kad (cikos) tu pabeidzi darbu?

3. Salikto tagadni lieto arī, lai attēlotu darbības, kas ir tikušas **vairākkārtīgi atkārtotas pagātnē**, tātad vairākas reizes iesāktas un pabeigtas. Arī šajā gadījumā **konkrēts laiks netiek nosaukts**. Lietojot perfektu mēs it kā norādām, ka kāds notikums vai darbība **varētu atkārtoties atkal**.

I have been to Paris three times.

Es esmu Parīzē bijis (es biju) trīs reizes. (nav svarīgi kad, bet es esmu to redzējis)

I don't think Dexter is afraid of flying, he has flown many times. *Nedomāju, ka Deksters baidās lidot, viņš ir lidojis daudzas reizes. (tātad zina, kas ir lidošana)*

Irving **has tried** to find treasures every time he has been on the island.

Katru reizi, kad Irvins bija uz salas, viņš mēģināja (ir mēģinājis) atrast bagātības. (bet joprojām vēl ir bez naudas)

4. Salikto tagadni lieto, lai apzīmētu pagātnē iesāktu darbību, kura **nav pabeigta**, bet **notiek joprojām**. Parasti tad lieto perfekta ilgstošo laiku. Bet angļu valodā, ja atceramies ir vārdi, kurus **nelieto ilgstošajos laikos**. Tādā gadījumā izlīdzamies ar salikoto tagadni.

I have disliked him all my life.

Man visu mūžu viņš nav patīcis. (un nepatīk vēl joprojām)

You **have never believed** me.

Tu nekad neesi man ticējis. (un netici joprojām)

He **has been** moody since I know him.

Viņš ir bijis īgna, kopš es viņu pazīstu. (un ir īgna vēl joprojām)

Professor Bloomfield **has been** a lecturer at the college for 7 years.

Profesors Blumfelds ir lektors koledžā septiņus gadus. (diez vai latviešu valodā šeit lietosim salikto laiku).

Vārdus *dislike, believe, to be* nelieto ilgstošajā laikā.

Ir arī vārdi **to work, to study, to teach**, kurus ar to pašu nozīmi var lietot gan tagadnes perfektā, gan tagadnes ilgstošajā perfektā.

I have worked (have been working) in this village for two years.

Es esmu nostrādājusi šajā ciemā divus gadus. (un strādāju joprojām)

I have studied (have been studying) chemistry since I arrived in town.

Es mācos ķīmiju kopš ieradus pilsētā. (un mācos vēl joprojām)

5. Mēs parasti **lietojam salikto tagadni**, lai sniegtu **jaunu informāciju** vai paziņotu par kādu nesen notikušu atgadījumu un tā rezultātu. **Pirmo teikumu** (ar jauno informāciju) tādā gadījumā veidojam **saliktajā tagadnē**, bet, ja mēs turpinām par to stāstīt, tad **pārējos notikumus** un dažādus sīkumus un detaļas atstāstām **vienkāršajā pagātnē** (kā pagātnē notikušus faktus to secībā).

I've **hidden** all the evidence. I **put** it in a suitcase and **drowned** it in the lake.

Es esmu paslēpis visus pierādījumus. Es tos ieliku kofērī un nogremdēju ezerā. (pirmais teikums norāda uz rezultātu – pierādījumu ir paslēpti)

I **have forgotten** where I put my glasses. I **had** them when I **came** in. Then I **read** the newspaper for an hour. Then somebody **called**, I **answered** but

....

Es esmu piemirsis, kur liku savas brilles. Man tās bija, kad ienācu iekšā. Tad kādu stundu es lasīju avīzi. Tad kāds zvanīja, es atbildēju,....

(šeit rezultāts ir, ka brilles ir pazudušas, to nav)

I **have washed** all the windows at last(rezultāts ir, ka visi logi ir tīri). The weather **was warm** and nice, I **was free** and Maggi **helped** me.

Es beidzot esmu nomazgājusi visus logus. Laiks bija silts un jauks, es biju brīva un Megija palīdzēja man.

Arī ziņu, jaunumu reportāžās **itin bieži pirmo teikumu liek** saliktajā tagadnē, **bet tālākais tiek ziņots** vienkāršajā pagātnē.

The newly elected president of the USA **has fallen** ill. He **did not feel** well yesterday morning and doctor McMiller **examined** him thoroughly ....

ASV jaunievēlētais prezidents ir saslimis. Viņš nejutās labi vakar no rīta un doktors Makmillers viņu kārtīgi izmeklēja....

Signālvārdi, kuri izsaka salikto tagadni:

1) Ja mēs runājam par laika periodu, kurš turpinās no pagātnes līdz pat šodienai, tad mēs lietojam vārdus:

in the last few days, nights, months, utt. (dažās pēdējās dienās, naktīs, mēnešos)

so far (pagaidām)

since (kopš)

up to now, up to the present (līdz šim)

recently (nesen)

lately (pēdējā laikā)

for (cik ilgu laiku)

For lieto, lai pateiktu, cik ilgi darbība ir norisinājusies: *for one week, for a year, for five minutes, for some months, for a long time* utt.

Since lieto, lai pateiktu, kad sākās kāda darbība: *since my birthday, since the New Year, since your last visit, since you called me* utt.

I haven't seen him **recently**.

Neesmu viņu pēdējā laikā redzējusi.

Christy hasn't uttered a word **since** she entered the room.

Kristija nav bildusi ne vārda, kopš viņa ienāca istabā.

I haven't met a person **so far** to whom I would like to speak.

Līdz šim es neesmu satikusi cilvēku, ar kuru es gribētu runāt.

Up to now you have done right everything.

Līdz šim tu visu esi darījusi pareizi.

Vienkāršā tagadne lietota kopā ar **since** un **for** apzīmē **arī** situāciju, darbību, kura **sākusies** kaut kad agrāk un **turpinās** vēl joprojām (ar vārdiem, kurus **nelieto ilgstošajā laikā**).

I have had this mansion **since** we married in 1990.

Man ir šī savrupmāja (ir bijusi) kopš mēs apprecējāmies 1990. gadā.

I have had this mansion **for** 12 years. (it is 2002 today)

Man šī savrupmāja ir 12 gadus.

It's January, so my daughters have been in this school **for** 5 months.

Ir janvāris, tātad manas meitas ir šajā skolā 5 mēnešus.

My daughters have been in this school **since** September.

Manas meitas šajā skolā ir kopš septembra.

Tātad visi četri teikumi vēsta, ka situācija **joprojām ir tāda pati** – *man joprojām ir savrupmāja, un manas meitas joprojām mācās šajā skolā.*

Dažus darbības vārdus parasti nekad nelieto kopā ar **for**. Piemēram, *to arrive, to begin, to end, to leave, to start, to stop*. Ja tā kārtīgi apdomā, tad pareizi vien ir, jo šīs darbības parasti notiek **uzreiz**, tās nenotiek ilgstoši.

He **arrived** at 5 o'clock in the morning.

Viņš ieradās pulksten piecos no rīta.

He **has arrived** at last.

Viņš beidzot ir ieradies. (ieradās)

He **has arrived for half an hour** – skan drausmīgi.

Viņš ieradās (ir ieradies) pusstundas laikā. (tas skan nepieņemami, jo nav domāts, ka viņš ieradās laikā no 4.30 līdz 5.00, bet, ka pati viņa ierašanās ilga pusstundu. Iedomājieties situāciju, ka kāds ‘velkas’ mājās iekšā trīsdesmit minūtes)

Ja lietosiet vienkāršo pagātni ar **for**, tad tas nozīmē, ka darbība ir sākusies pagātnē un arī beigusies pagātnē, jūs tikai informēsiet, cik ilgi darbība ir risinājusies.

I had this house for 12 years.

Man bija šī māja 12 gadus. (bet tagad vairs nav)

My daughters were in this school for 5 months.

Manas meitas bija šajā skolā 5 mēnešus. (bet nu vairs nav)

Vārdu **for** var izlaist stāstījuma un jautājuma teikumos, bet nevar to darīt nolieguma teikumos.

How long have you known the Browns? (var teikt arī : For how long....)

Cik ilgi jūs pazīstat Braunus?

We have already known them (for) 5 years.

Mēs viņus pazīstam jau 5 gadus.

Bet mēs nekad neizlaižam vārdu **since**.

Bet **since** var ievadīt laika apstākļa palīgteikumus – aiz tā tādā gadījumā seko teikuma priekšmets un izteicējs. Šādā palīgteikumā lietojam vienkāršo pagātni, bet tagadnes perfektu lietojam neatkarīgajā daļā.

We haven't eaten a substantial dinner since you **left** us.

Mēs neesam ēduši kārtīgas pusdienas, kopš tu atstāji mūs.

Has your friend John **skied** in the mountains since he **arrived** here?

Vai tavs draugs Džons ir slēpojis kalnos, kopš viņš ieradās šeit?

Ļoti, ļoti uzmanīgiem jābūt tulkojot teikumus no latviešu valodas.

Skatieties paši.

Es šeit dzīvoju jau divdesmit gadus. Es šeit dzīvoju kopš bērnības. Ātri pārliedot teikumus anglicki, nevienam taču nenāks prātā nelietot vienkāršo tagadni, taču nekā. Jāskatās, ko teikums izsaka, un tas norāda, ka jālieto perfekts (pēc visiem perfekta lietošanas likumiem). Tātad teikumus tulkosim **I have lived here for 20 years. I have lived here since my childhood.** (bet ne *I live here...* vai *I am living...*)

2) Ja šie laika periodi runas brīdī vēl nav beigušies, mēs lietojam tagadnes perfektu ar

this morning, evening, year, week utt. (šorīt, šovakar, šogad, šonedēļ)
today (šodien)

Have you watched the news **this afternoon**?

Vai tu šajā pēcpusdienā esi skatījis ziņas? (šī pēcpusdiena vēl nav beigusies)

We haven't seen him **today**.

Mēs neesam viņu redzējuši šodien. (šodiena vēl nav beigusies)

Un tagad ļoti uzmanīgi izlasiet nākošos teikumus. Ja lietojam **vienkāršo pagātni**, tad tas nozīmē, ka runas brīdī laika periods ir jau beidzies.

Did you watch the news this afternoon?

Vai tu šo pēcpusdien skatījis ziņas? (ir jau vakars)

I didn't see him today.

Es viņu neredzēju šodien. (diena jau ir galā)

3) Salikto tagadni lieto ar vārdiem

never

ever

Vārds **never** (nekad) ir negatīvs, tāpēc izteicējs būs apstiprinājuma formā, jo angļi nelieto divus noliegumus, bet latviešu valodā izteicējs taisni otrādi arī būs negatīvs.

Our kids have **never** seen violence and war. (viens noliegums)

Mūsu bērni nekad nav pieredzējuši vardarbību un karu. (divi noliegumi)

Carson has **never** worked in a serious job, he is too lazy for that. (viens noliegums)

Kārsons nekad nav strādājis nopietnu darbu, viņš tam ir pārāk slinks. (divi noliegumi)

Vārdu **ever** lieto gan jautājuma, gan nolieguma teikumos (ja izteicējs ir noliegumā). Ja gribat noskaidrot, vai kaut kas jebkad ir noticis, veidojiet jautājuma teikumu.

Has Carson **ever** worked any serious job?

Vai Kārsons jebkad ir strādājis kādu nopietnu darbu?

No, he hasn't **ever** done any serious work.

Nē, viņš nekad nav strādājis jebkādu (nekādu) nopietnu darbu.

Pēdējā teikumā lietojam **ever** (nevis **never**), jo **izteicējs ir noliegumā**, bet angļi **divus noliegumus nelieto**. Šo pašu teikumu var veidot ar vienu noliegumu – he has never done any serious work.

4) Ar **salikto tagadni** lieto arī vārdus:

just (tikko, pavisam nesen)

already (jau)

yet (vēl)

Pirmais (**just**) tiek lietots, lai parādītu, ka kāda lieta ir pabeigta tikko vai pavisam neilgu laiku atpakaļ.

Otrais (**already**) tiek lietots, ka kaut kas ir izdarīts jau agrāk vai arī agrāk nekā gaidīts.

Pēdējais (**yet**) tiek lietots, ja kāds notikums vēl nav pabeigts runas brīdī (tātad nolieguma teikumos). Šo vārdu lieto teikuma beigās. Latvieši šeit pieļauj kļūdas vārdu kārtībā.

I have **already** eaten dinner but my parents haven't done it **yet**. (teikuma beigās)

Es jau esmu paēdusi pusdienas, bet mani vecāki to vēl nav izdarījuši. (aiz papildinātāja)

Some students have **already** passed the exam in philosophy.

Daži studenti jau ir nokārtojuši eksāmenu filozofijā.

A lot of students haven't passed the exam in philosophy **yet**. (teikuma beigās)

Daudzi studenti vēl nav nokārtojuši eksāmenu filozofijā. (aiz teikuma priekšmeta)

Bet jautājuma teikumos var lietot gan vienu, gan otru. Tomēr jāsaprot, ka **yet** jautājumā piemīt neitrālāka nokrāsa nekā **already**, kurš lietots jautājumā norāda, ka runātājs cer, ka darbība jau ir notikusi.

Has she given a speech **yet**?

Vai viņš jau ir teicis runu? (vienkārši kāds jautā)

Has the class been on excursion **yet**?

Vai klase jau ir bijusi ekskursijā? (arī šeit kāds grib vienkārši zināt)

Have you **already** had dinner?

Vai jūs jau esat paēduši pusdienas? (cerams, ka ir paēduši un vairs nav jāēdina)

Have you **already** taken the dog for a walk?

Vai tu jau esi izvedis suni pastaigā? (cerams, ka vairāk nav jāved ārā)

5) Salikto tagadni lieto arī ar vārdiem:

always (vienmēr)
often (bieži)
rarely (ļoti reti)
seldom (reti)

All these years Jennifer has **seldom** visited her best friends, so she doesn't know much about them.

Visus šos gadus Dženifera reti apciemoja (ir apciemojusi) savus labākos draugus, tādēļ viņa neko daudz par viņiem nezina.

How **often** have you done it?

Cik bieži tu to esi darījis?

I have **always** known that you are a liar.

Es vienmēr esmu zinājis, ka tu esi melis.

Tomēr nekad nedrīkst aizrauties. Vairāki vārdi, piemēram, **always, often, rarely, several times, recently** var tikt lietoti arī citos laikos. Tātad – be careful! Viss ir atkarīgs no tā, kas teikumā izteikts.

Did it **often** rain last summer?(vienkāršā pagātne)

Vai pagājušajā vasarā bieži lija?

I think she will **rarely** visit you. (vienkāršā nākotne)

Es domāju, ka viņa reti tevi apciemos.

Our family goes shopping to the supermarket **several times** a month.

Mūsu ģimene iet iepirkties uz supermārketu vairākas reizes mēnesī.

I met my best friend **recently**.

Es nesen satiku savu labāko draugu.

7.2. Praktiskie uzdevumi

1. Pārbaudiet vai šie teikumi ir gramatiski pareizi sastādīti.

1. Do you know about Sue? She's given up her job.
2. The Chinese have invented printing.
3. How many plays has Shakespeare written?
4. Have you read any of Shakespeare's plays?
5. Aristotle has been a Greek philosopher.
6. Ow! I've cut my finger. It's bleeding.
7. My grandparents have got married in London.
8. Where have you been born?
9. Mary isn't at home. She's gone shopping.

10. Albert Einstein has been the scientist who has developed the theory of relativity.

2. *Pabeidziet teikumus vienkāršajā pagātnē vai saliktajā pagātnē*

1. Where's your key?' I don't know. I..... it.(lose)
2. I..... very tired, so I lay down on the bed and went to sleep. (be)
3. Mary .....to Australia for a while but she's back again now. (go)
4. Where's Ken?' `He ..... out. He'll be back in about an hour.' (go)
5. I did German at school but I ..... most of it. (forget)
6. I meant to phone Diane last night but I ..... (forget)
7. I .....a headache earlier but I feel fine now. (have)
8. Look! There's an ambulance over there. There ..... an accident. (be)
9. They're still building the new road. They ..... it. (not/finish)
10. Is Helen still here?' `No, she ..... out.' (just/go)
11. The police .....three people but later they let them go. (arrest)
12. Ann ..... me her address but I'm afraid .....it. (give, lose)
13. Where's my bike? It ..... outside the house. It ..... !(be, disappear)

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

1. Ann Pikver. Grammar is easy. – R.: Zvaigzne ABC, 1996. – 161 lpp.
2. Kārlis Buks, Elīza Rusmane „A manual of English grammar”, Zvaigzne ADC, 1996, 302.lpp.
3. Kremptone Z. Come in. - R.: Zvaigzne ABC, 2003. – 190 lpp.
4. Raymond Murphy. English Grammar in Use. – Cambridge University Press, 2001– 350 p.
5. Žukova M. Crossing borders Part 1. English course for Border Guard inspectors.- Rēzekne, VRK izdevniecības nodaļa, 2007-59 p.
6. http://www.mykoob.lv/?index/liis_macibu_materiali_documents/category/47/material/152/documentsshow/1#topic_152 (pēdējo reizi skatīts 23.03.2011)